



**WEST BENGAL STATE UNIVERSITY**

B.A. Honours PART-I Examinations, 2016

**SANSKRIT- HONOURS**

**PAPER-SANA-I**

Time Allotted: 4 Hours

Full Marks: 100

*The figures in the margin indicate full marks. Candidates should answer in their own words and adhere to the word limit as practicable.*

**Unit-I**

**[Marks – 20]**

1. Write short note on any *one* from the following: 4×1 = 4  
यतिः, गुरुस्वरः, मात्रा ।
2. Define and illustrate any *two* from the following: 4×2 = 8  
वंशस्थविलम्, द्रुतविलम्बितम्, प्रहर्षिणी, मालिनी ।
3. Scan and name the metres in any *two* from the following: 4×2 = 8
  - (a) सा निन्दन्ती स्वानि भाग्यानि वाला ।
  - (b) सत्त्वसंश्रयगुणोऽपि दूष्यते।
  - (c) लीलापरं पिककुलं कलमत्र सैति ।
  - (d) स्निग्धच्छायातरुषु वसतिं रामगिर्याश्रमेषु ।

Unit-II

[Marks – 40]

4. Join in Sandhis any *four* from the following: 1×4 = 4  
मातृ+ऋद्धिः, महा+ऐश्वर्यम्, सीमन्+अन्तः, महान्+लाभः, धावन्+चलति, उत्+स्थानम्,  
श्रेयः+करः, प्रातः+रम्यम् ।
5. Disjoin the Sandhis in any *four* from the following: 1×4 = 4  
द्वाबिमौ, गृवाक्षः, मध्वृते, अजन्तः, उत्तम्भनम्, षण्णवतिः, नीरोगः, बहिर्योगः ।
6. Account for the case-endings in any *eight* from the following underlined words: 1×8 = 8
- (a) साधुः सन्मार्गम् अभिनिविशते ।  
~~(b)~~ श्रमम् अन्तरेण सुखं न भवति ।  
~~(c)~~ सुभाषिणी प्रकृत्या सुहासिनी ।  
~~(d)~~ मासेन व्याकरणम् अधीतवान् ।  
~~(e)~~ पुष्पेभ्यः स्पृहयति ।  
~~(f)~~ ज्ञानाय अध्ययनम् ।  
(g) व्यसनात् निवारयति ।  
~~(h)~~ उपाध्यायात् शास्त्रम् अधीते ।  
(i) दुग्धस्य पानम् ।  
(j) सर्वेषां व्यसनं त्याज्यम् ।  
(k) विद्यायाम् अनुरागः ।  
~~(l)~~ योधेषु अर्जुनः श्रेष्ठः ।
7. Distinguish between any *four* from the following words: 2×4 = 8
- (a) वाक्यम् and वाच्यम् ।  
(b) स्थला and स्थली ।  
(c) आचार्या and आचार्यानी ।  
(d) आह्वयति and आह्वयते ।

- (e) कवरा and कवरी ।  
(f) संक्रीडति and संक्रीडते ।
8. Name and expound the Samāsas in any *four* from the following: 2×4 = 8  
यथाशक्ति, सुखप्राप्तः, स्नातानुलिप्तः, नवनीतकोमलम्, पञ्चवटी, मथुरापाटलिपुत्रम् ।
9. Correct or justify any *four* from the following: 2×4 = 8
- (a) प्रदीयतां दाशरथाय मैथिली ।  
(b) मा निषाद प्रतिष्ठां त्वमगमः शाश्वतीः समाः ।  
(c) धृतधनुषं रघुनन्दनं स्मरामि ।  
(d) उपर्युपरि बुद्धीनां चरन्तीश्वरबुद्ध्यः ।  
(e) रथे च वामनं दृष्ट्वा पुनर्जन्म न विद्यते ।  
(f) सैष दाशरथीरामः ।

### Unit-III

[Marks – 30]

10. Translate into Sanskrit and write in Devanāgarī script: 15  
There was a great Kṣatriya named Gādhi renowned in the world, whose son was powerful Viśvāmitra. When on hunting, Viśvāmitra came to the hermitage of Vaśiṣṭha. Vaśiṣṭha entertained him with his attendants with delicious food and drink, obtained from his cow Kāmadhenu. Viśvāmitra offered Vaśiṣṭha, a hundred million cows or his kingdom in exchange for her. Vaśiṣṭha, however, replied that he was unable to part with her even in return for the kingdom.

OR

There was, in the country of Magadha, a big forest named Campakavatī. A crow and a deer lived therein for a long time with great affection for each other. The deer was plump by grazing willfully and was wistfully looked at by a jackal. The jackal thought, "How could I partake of his tender flesh?" Thinking so he approached the deer and said, "Friend, wish you all well."  
The deer said, "Who are you?"

11. Translate into English:

15

आसीदुज्जयिन्यां सकलगुणोपेतो विक्रमादित्यो नाम राजा । स एकदा स्वमनसाचिन्तयत्— अहो! असारोऽयं संसारः । कदा कस्य किं भविष्यतीति न ज्ञायते । अत्र उपार्जितं वित्तं दान भोगैर्विना सफलं न भवति । वित्तस्य सत्पात्रे दानमेकं फलम् । अन्यथा नाशमेव प्राप्नोति । इत्येवं विचार्य सर्वस्वदक्षिणं यज्ञं यष्टुमुपचक्रमे । ततः शिल्पिभिरतिमनोहरौ मण्डपो निर्मितः ।

OR

अस्ति कश्मिंश्चिदधिष्ठाने जीर्णधनो नाम वणिकपुत्रः । स च विभक्त्यात् देशान्तरगमनमना आसीत् । तस्य गृहे लौहभारघटिता पूर्वपुरुषोपार्जिता तुलासीत् । तां च कस्यचित् वणिजः गृहे निक्षेपभूतां कृत्वा स देशान्तरं प्रस्थितः । ततः सुचिरं स देशान्तरं भ्रान्त्वा पुनः स्वपुरमागत्य तं श्रेष्ठिनमुवाच, भोः श्रेष्ठिन्, दीयतां मे सा निक्षेपतुला । स आह— भोः, नास्ति सा त्वदीयातुला, मूषिकैर्भक्षिता ।

Unit-IV

[Marks – 10]

12. Write an essay in simple Sanskrit on any *one* from the following:

10×1 = 10

- विश्वभ्रातृत्वम् ।
- संहतिः कार्यसाधिका ।
- वसन्तकालस्य सौन्दर्यम् ।
- भारतसंस्कृतौ संस्कृतम् ।



**WEST BENGAL STATE UNIVERSITY**

B.A. Honours PART-I Examinations, 2016

**SANSKRIT- HONOURS**

**PAPER-SANA-II**

Time Allotted: 4 Hours

Full Marks: 100

*The figures in the margin indicate full marks. Candidates should answer in their own words and adhere to the word limit as practicable.*

**Unit-I**

**Marks – 20**

1. Define Sandhi after Viśvanātha. What are its varieties? Define and illustrate any two of them. 2+2+6=10

OR

What are the characteristics of a Sanskrit drama? Mention one drama you have already read showing the application of the characteristics. 4+6 = 10

2. Write explanatory notes on any two from the following: 5×2 = 10  
नान्दी, प्रकरणम्, विष्कम्भः, पताका।

**Unit-II**

**Marks – 30**

3. कालिदासस्य सर्वस्वमभिज्ञानशकुन्तलम्। 10  
तत्रापि चतुर्थोऽङ्को यत्र याति शकुन्तला॥  
Justify the appropriateness of the statement.

OR

Discuss the dramatic significance of the introduction of Sānumati as an invisible figure in the sixth act of the drama Abhijñānaśakuntalā. 10

OR

What is the significance of Harīśapadikā's song that has been introduced in the fifth act of the drama Abhijñāna-Śakuntalam? Discuss fully.

10

4. Translate into English or Bengali any *one* from the following verses: 5×1 = 5

(a) ग्रीवाभङ्गाभिरामं मुहुरनुपतति स्यन्दने दत्तदृष्टिः

पश्चाद्धनं प्रविष्टः शरपतनभयाद् भूयसा पूर्वकायम्।

दभैरर्धावलीढैः श्रमविवृतमुखवभ्रंशिभिः कीर्णवर्त्मा

पश्योदग्रप्लुतत्वाद् विर्यात बहुतरं स्तोकमुर्त्या प्रयाति॥

(b) रम्याणि वीक्ष्य मधुराश्च निशम्य शब्दान्

पर्युत्सुको भवति यत् सुखितोऽपि जन्तुः।

तच्चेनसा स्मरति नूनमबोधपूर्वं

भावस्थिराणि जननान्तरसौहृदानि॥

5. Explain into Sanskrit with reference to the context any *one* from the following verses: 8×1 = 8

(a) अनाघ्रातं पुष्पं किसलयमलूनं कररूहै-

रनाविद्धं रत्नं मधु नवमनास्वादितरसम्।

अखण्डं पुण्यानां फलमिव च तद्रूपमनर्धं

न जाने भोक्तारं कमिह समुपस्थास्यति विधिः॥

(b) स्वप्नो नु माया नु मतिभ्रमो नु

क्लिष्टं नु तावत्फलमेव पुण्यम्।

असन्निवृत्त्यै तदतोतमेते

मनोरथा नाम तटप्रपाताः॥

6. Name and expound the Samāsa in जननान्तरसौहृदानि in 4(b) or अनास्वादितरसम् in 5(a). 2

7. Render into Sanskrit in Devanāgarī script any *one* from the following: 5×1 = 5

(a) तूज्भा ण आणे हिअअं मम उण काभो दिवावि रात्तिम्मि।

णिगधिण तवइ वलीअं तुइ वुत्तमनोरदाइ अत्ताइं॥

(b) अहिणवमहुलोलुवो तुमं तह परिचुम्बिअ चुअमञ्जरि।

कमलवसइमेत्तणिबुदो महुअर विम्हरिअ सि णं कहँ ॥

**Unit-III**  
**Marks – 20**

8. 'स्वप्नवासवदत्तस्य दाहकोऽभून्न पावकः'— Justify the remark with illustrations. 10

OR

Compare and contrast the character of Vāsavadattā and Padmāvati.

9. Translate into English or Bengali any *one* from the following verses: 5×1 = 5

(a) ऋज्वायतां च विरलां च नतोनतां च  
सप्तर्षिवंशकुटिलां च निवर्तनेषु।  
निर्मुच्छमानभुजगोदरनिर्मलस्य  
सीमामिवाम्बरतलस्य विभज्यमानाम् ॥

(b) किं वक्ष्यतीति हृदयं परिशङ्कितं मे  
कन्या मयाण्यपहृता न च रक्षिता सा।  
भाग्यैश्चलैर्महदवाप्तगुणोपधातः  
पुत्रः पितुर्जनितरोष इवास्मि भीतः ॥

10. Amplify in Sanskrit any *one* from the following: 5×1 = 5

(a) प्रायेण हि नरेन्द्रश्री सोत्सादैरेव भुज्यते।  
(b) कर्तारः सुलभा लोके विज्ञातारस्तु दुर्लभाः।

**Unit-IV**  
**Marks – 30**

11. Delineate the character of Sitā as you find in the 'Uttararāmacarita'. Do you notice any deviation from her character as depicted by Vālmīki in the Rāmāyaṇa? 12

OR

Bring out the dramatic importance of the Act III of the 'Uttararāmacarita'. Do you notice any influence of the predecessors of Bhavabhūti in their act?

OR

What is the source of the drama 'Uttarāmacarita' of Bhavabhūti? Analyse the deviation of the drama from the source. Do you think that these have enhanced the quality of the drama?

12. Translate into English or Bengali any *two* from the following verses: 2×5 = 10

(a) वितरति गुरुः प्राज्ञे विद्यां यथैव यथा जडे  
न तु खलु तयोज्ञाने शक्तिं करोत्यपहन्ति वा।  
भवति च पुनर्भूयान्भेदः फलं प्रति तद्यथा  
प्रभवति शुचिर्बिम्बग्राहे मणिर्न मृदादयः ॥

(b) कष्टो जनः कुलधनेरनुरञ्जनीय-  
स्तन्नो यदुक्तमशिवं न हि तत्क्षमं ते।  
नैसर्गिकी सुरभिणः कुसुमस्य सिद्धा  
मूर्ध्नि स्थितिर्न चरणैरवताडतानि ॥

(c) तत्कालं प्रियजनविप्रयोगजन्मा  
तीव्रोऽपि प्रतिकृतिवाश्छया विसोढः।  
दुःखाग्निर्मनसि पुनर्विपच्यमानो  
हृन्मर्मव्रण इव वेदनां करोति ॥

(d) ब्रह्मादयो ब्रह्महिताय तपता  
परःसहस्राः शरदस्तपांसि।  
एतान्यपश्यन्गुखः पुराणाः  
स्वान्येव तेजांसि तपोमयानि ॥

13. Explain in Sanskrit with reference to the context any *one* from the following verses: 8×1 = 8

(a) अनिर्भिन्नो गर्भारन्वादन्तर्गूडघनव्यथः।  
पुटपाकप्रतीकाशो रामस्य करुणो रसः ॥

(b) लौकिकानां हि साधूनामर्थं वागनुवर्तते।  
ऋषीणां पुनराद्यानां वाचमर्थोऽनुवर्तते ॥